

očal to knjigo v nabavo in temeljito rouchenje. Sprejet je bil predlog glede ristopa društva k Jugoslov. Matici. Priodnje zborovanje bo meseca marca v lozjem.

+ **KRANJ.** Tukajšnje učiteljsko društvo je zborovalo dne 12. septembra v ranju z dvetretjinsko udeležbo.

Predavanje: 1. Tovariš Luznar; Kavuk, dobava in tehnična uporaba. Za večno poslušalcev je bila snov popolnoma ova in da bi se mogla s pridom uporabiti v višjih razredih, se je izrekla želja, a bi tovariš predavatelj objavil svoje oročilo v »Popotniku«.

2. Tovariš nadzornik Rus kot načelnik narodno - prosvetnega odseka poroča bširno o pomenu in namenu tega odseka er stavi končno zadevne resolucije.

Služajnosti. Dokler ne dobimo za pavljalno šolo novih knjig, naj ostanejo v abi one iz najvišjega oddelka.

Popoldne je bil ogled kavčukove toarne »Vulkan« v Kranju, ki je zaenkrat dina te vrste v Jugoslaviji. Tu so izdelovali isti dan podpetnike in radirke. Nekaj ol je naročilo zbirko učil raznovrstnega urovega kavčuka ter nekaj tovarniških zdelkov.

+ **GORNJEGRAJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo v Gornjem radu dne 14. oktobra. Društveniki so pristvovali redki slovesnosti. Naš najbolj elavni in zaslužni tovariš Fran Koc ek je bil odlikovan z redom v. Save V. r. Po tej svečanosti se je ršilo zborovanje. Navzočih 15 članov in gost. Predsednik referira o Žgečevi rošuri »Problemi vzgoje najirših plasti našega naroda«; recej teh brošur se razpeča. Glede najvejšega odloka v zadevi vzgoje otrok verskem oziru poda tov. Zemljič izjavo, a jemljevo oz obžalovanjem na znanje, o naredbo, ki ovira našo po ustavi nam ajamčeno državljansko svobodo in nas odreja cerkveni samovolji.

+ **MARNBERŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 2. jun. 1923 Ribnici na Poh. Navzočih je bilo 22 članov; nenavzočih 10 članov. Na tem zborovanju je marljivi tov. nadučitelj Krajnik odal svoj temeljito in vestno sestavljeni eferat o narodnostnem jezikovnem quodibetu. Pri njem smo tega vajeni! V zaetku nam je povedal dokaj črtic iz lastnega življenja o domu, učiteljih, kako in kaj se je učil v šoli..., kjer se ni nihče rigal za narodnost... Potem o gimnaji, o profesorjih tam v Gorici in kaj je sak zahteval, o »gorenjščini«, »kranjščini«, o »Prešernofilih«, o književnem jeku. Izborni predavanje je poslušal vsak zanimanjem. Koliko zbiranja, truda in asa je to delo zahtevalo od predavatelja! i bila odveč prirsčna zahvala tov. predednika za ta veliki trud — ki jo je izredni v imenu vseh. Povdarjal je zopet truljubnost referenta, dasiravno isti že ta o dolgo deluje na polju šolske izobraz e — naj nam bo vsem v vzgled in spodudo!

Reši se tudi »potna torba« — dvoje prašanj, ki se tičeta šolskega obiska.

+ **MARNBERŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 6. oktobra I. v Vuzenici o/D. Navzočih je bilo 24 lanov, odsotni šo bili 4, 3 člani so se reselili drugam.

Častni član. Pri otvoritvi izroči tov. redsednik tov. Sim. Vihertju diplomo. L.

1920. ga je naše društvo — ob priliki 40-letnice njegovega zvestega službovanja — imenovalo častnim članom — v znak zaslug na polju narodnega in prosvetnega dela... Radi takratnih razmer se mu je mogla diploma šele danes, po 3 letih, izročiti. Vzradoščen se tov. nadučitelj Vihert zahvali. Po zborovanju je daroval 100 Din v društveno blagajno. Diploma je krasno delo ravnatelja D. Humeka.

Na predlog društvenega odbora se tudi tov. nadučitelja Krajnika imenuje častnim članom. Letos praznuje omenjeni tovariš 45letnico službovanja. Ves ta čas je neumorno deloval na šolskem polju, kakor tudi na narodno-prosvetnem ter zaradi trdnega in kremenitega značaja kot narodno-napreden vzor-mož moral pretrpeti v prejšnjih časih marsikatero bridko uro... Ni pa našel za svoje delo in narodnost umevanja niti pozneje. To imenovanje naj mu bo vsaj skromno za doščenje, da vsaj mi, ožji tovariši, znamo ceniti njegove vrline... Tov. Krajnik se v svoji skromnosti brani, končno pa ginenj reče: »Sprejemem to — kot velik dar!«

Predavanja: O pokrajinski skupščini poroča tov. Olga Knapičeva. O kongresu UJU poroča tovlvanka Vidmarjeva. Tov. Widmoser nam je razkazoval skioptične slike iz Dravske doline. Svoje potovanje je začel s sliko solnčnega vzhoda ter nas je vodil po prelepih krajih ob deroči Dravi, po vrhovih gozdnatega Pohorja do Vurberga — preskočil je tudi v Saleško dolino s Hudo luknjo ter zaključil prezanimivo razkazovanje s sliko solnčnega zahoda. Slike so bile čiste in jasne ter so nudile vsem navzočim prelep užitek.

Dr. Pregl se je že tretjič odzval našemu vabilu ter nam prav poljudno in zanimivo predaval o predznakih, simptomih, infekciji raznih nalezljivih otroških boleznih ter končno podal dosti praktičnih navodil za postopanje ob takih boleznih.

Predlogi: 1. Tov. Krajnik predlaga, da se naj razglasi prošnja na pisatelje, izdajatelje in založnike šolskih knjig, da naj se ne izpreminja brez potrebe tekst pri knjigah, kar dela težkoče pri pouku.

2. Predlog istega tovariša glede točke nove pragmatike, da morajo stopiti vsi 65letni v pokoj, ne misli se pa pri tem, kje naj si ti iščejo strehe...

3. V smislu člena 33., 39. in 41. pod A zakona o narodnih šolah z 23. julija 1919, št. 623 Ur. list, ima učitelj pravico do brezplačnega stanovanja in ogreva, odnosno do odškodnine za to. Ker ni še izšla zadevna izvršilna uredba, naj vendar enkrat pov. UJU doseže, da bo ista izšla.

Pevski zbor. Ustanovi se društveni pevski zbor pod vodstvom tov. M. Pivca, učitelja v Marnbergu.

MIRKO VAUDA:

Zbiranje rastlinskih listov za risanje.

Skoraj na vseh osnovnih šolah, osobito podeželskih, se pri risanju več ali manj borimo s pomanjkanjem risarskih predmetov, čeprav nam jih vsaka okolica nudi obilo. To dejstvo izkoristimo z zbirko risarskih predmetov in če kje, se ravno tukaj uresničuje izrek: »V omejitvi se pokaže mojster.« Iz obšir-

nega poglavja glede zbirke risarskih predmetov hočemo z ozirom na časuprimernost podati le par kratkih praktičnih navodil za zbiranje rastlinskih listov.

Razločujemo: 1. zbirko jesensko-barvanih, 2. zbirko stisnjenih listov. To razliko je treba upoštevati, kajti uporaba teh zbirk je različna.

1. Zbirka jesensko-barvanih listov naj bo ločena od zbirke svežih, stisnjenih listov, o katerih govorim v 2. poglavju. Navadne listne oblike iz zbirke stisnjenih listov bomo namreč lahko že uporabljali na nižji, jesensko-barvane liste za risanje z barvami, ki je pač že precej težavno, pa le na višji stopnji. Da ohranimo mnogobarvno krasoto ovenelih listov, jih moramo zelo previdno in počasi sušiti ter jih spraviti v kolikor mogoče suho shrambo. Pri najboljšem ravnanju nam barve listov kmalu pobledé, vsled česar bomo to zbiranje in sušenje često obnavljali, in sicer čim nam le čas in prilika to dopuščata. Vsekakor se bomo najbolje posluževali vsakokrat znova nabranih jesensko-barvanih listov. Pri tem bomo posebno upoštevali živo in bogato barvane liste, kot jih imajo n. pr. bukev, breza, javor, vrba, divjji in domači kostanj, breka, divja (vinika) in domača trta, robidnica, jagoda, regrat, jetrniki i. dr.

2. Zbirka stisnjenih listov — nam je z ozirom na zahteve novodobnega risalnega pouka nepogrešljiva. K sodelovanju z uspehom pritegnemo učence in tako bomo lažje prišli do velikega števila listov najrazličnejših rastlin. Učenci se prav radi odzovejo povabilu, da zbirajo in stiskajo liste, treba jim je le navodil k najprimitivnejšemu postopanju:

Zbirajo naj le liste s popolnimi, nepoškodovanimi oblikami, srednje velikosti ter v svežem stanju. V dvomljivih slučajih predlože posamezne liste učitelju, ki odloči uporabo ali odstranitev listov. Moji učenci zbirajo liste ter jih vlagajo v stare dnevniške (s trdimi platnicami!) ter v stare, danes neveljavne učne knjige. Pri zelo sočnatih listih svetujem priložiti pivnik; v dnevniške, izpisane s tintnim svinčnikom ne vlagajmo takih listov. Premočno stiskati listov ni dobro, ker s tem sušenje

Poziv članom UJU!

V današnji številki »Učit. Tov.« priobčujemo razglas Glavnega Odbora UJU, da izda letos svoj »Koledar UJU za leto 1924«, ki bo imel važno pedagoško vsebino.

Treba je nabirati naročnikov za »Koledar«, da se bo vedelo, koliko ga je treba natisniti, na drugi strani moramo pa tudi z nabiranjem naročnikov podpirati Glavni Odbor UJU, da ne bo delo Glavnega Odbora propadlo zaradi nezavednosti in malodušnosti članstva.

Zato vsi na delo, da pridobimo »Koledarju« čim več naročnikov!

Koledar bo imel do 15 tiskovnih pol in bo stal za prednaročnike samo 20 Din, pozneje več.

Posebno se obračamo do odbornikov okrajnih učiteljskih društev in tudi do drugih zavednih članov in članic na posameznih šolah, da

kvečjemu zadržujemo; istotako ne sušimo pri topli peči, ker tako povzročimo otemnitev ali celo počrnitev listov. Tako smo dovršili šele prvi del našega opravila in dobili smo liste, ki jih lahko uporabljamo le kratko dobo, recimo za letošnje jesen, nato bi pa morala zbirka v smetišče. Treba nam je misliti, kako usposobimo to zbirko za večletno uporabo.

Zato sledi zdaj drugo delo za našo zbirko: Vzamemo srednje debelo, sivo lepenko, ki je v naš namen najuporabnejša in tudi najcenejša. Prirezovanje te lepenske je precej težavno, zato je bolje naročiti lepenko po zaželeni velikosti prirezano v papirni trgovini, ki to delo izvrši s strojem. Sedaj sledi prilepljanje stisnjenih listov. Izmed lepilnih sredstev imenujem gumi arabikum in navadni lep ali lepilo iz moke (poparjene s kropom). S prvim dobimo pač lepo snažen, a kratkotrajen izdelek, po čegar daljši rabi prično listi odstopati. Najbolje drži lep, ki si ga lahko sami pripravimo, torej učenci za lastno zbirko doma, učitelj za šolsko zbirko v šoli. Pri prilepljenju namažemo celo spodnjo listno stran, katera mora biti do popolnega posušenja dobro pritisknjena na podlagi, sicer se slabo prilepljeni deli lista prelahko odluščijo. Male, poskusne zbirke tako prilepljenih listov na navadni papir, n. pr. v stare dnevniške lahko učenci doma sami izvrše. Moji učenci vrše to delo sedaj o priliki paše, kar je gotovo boljše, kakor razne slabe igre ter zabave, običajne pri pastirjih. V urah rokotvornega pouka učitelj pregleda vse od učencev nabrane in stisnjene liste ter določi komade, ki jih vzamemo za prilepljanje za šolsko zbirko. Učencem, ki so dobro izvedli svoje lastne zbirke, razdelimo prirezane lepenke, ostali učenci pa lepijo na navadni papir. Na vsak izdelek zapiše učenec ime lista (hrastov, bukov...), datum in svoje ime. Dovršene izdelke shranimo v škaflice z napisi vsebine ali tudi v zavitke.

Razen vzgojnega momenta (rokovtorni pouk!) pri tem skupnem delu nastopi tudi socialni moment, ko učenci poklonijo svoje v šoli in morda tudi vse boljše doma izvršene izdelke šolski zbirki, ki bo tem potom hitro, številno in poceni obogatela, — torej tudi gospodarski moment!

si napravijo nabiralne pole, s katerimi naj sprejemajo pismene prijave za naročbo »Koledarja«. Te prijave so potem obvezne za podpisane člane in naročnike.

Prijavne pole naj oddajo čim prej okrajnemu učiteljskemu društvu, ki naznani število naročnikov Pov. UJU v Ljubljani ter prevzame na podlagi podpisov jamstvo za iztirjatev zneskov pri naročnikih.

Delo bo prvo te vrste pri nas, ki bo združevalo slovenske, srbske in hrvatske pedagoge ter nam predstavljalo enotno jugoslovensko pedagogijo.

Nečlani lahko naročajo koledar direktno pri Pov. UJU v Ljubljani.

Na delo za idealno podjetje Glavnega Odbora UJU in za kulturno - pedagoško ujedinjenje!

POVERJENIŠTVO UJU V LJUBLJANI.

LISTEK

Prvo srečanje.

Ob začetku šolskega leta 1888. sva se sestala s tovarišem Engelbertom Ganglom v Zvezdi, od kode sva se šla vpitat na učiteljske. Bila sva prvič skupaj! Proben, šibek fant je bil, a molčeč in rečen. Takoj se mi je prikupil in od takrat va postala dobra prijatelj. Sedela sva eni klopi, hodila skupaj na izprehode er bila prijateljsko skupaj vsak dan po ar ur. V razredu so ga vsi učenci vzljulili ter ga spoštovali. Bil je miren in žalil i nikdar nikogar. Pomagal je vsakemu ad. Njegove slovenske naloge so bile edno nekaj posebnega, kazalo je, da je adarjen. Žal, da nismo imeli v tisti dobi itelja, ki bi bil znal navdušiti mlade, ealne fante bolj za materinščino.

V drugem letniku smo zaosnovali po icijativi Gangla leposlovni list »Vod ik«, ki je pa moral radi pomajkanja enarnih sredstev kmalu prenehati. Da

je bil duša listu Gangl, je samo ob sebi umevno. Gangl je bil vnet za vse lepo.

Na stanovanju učiteljskihnikov v »Kriminalfirtelcu« — kakor smo takrat imenovali tisto stanovanje — se je zbiralo mnogo učiteljskihnikov, kjer se je gojila godba, deklamacija, petje in dramatika. Seveda ni manjkalo nikdar Gangla, ki je bil za vse to najbolj navdušen. Že v tistih dneh je zamišlil snov svojemu »Sinu«.

Lotil se je pesništva. Na vsakdanjih sprehodih mi je skoraj vsaki dan čital nove spesnitve. Poslal jih je nekaj v oceno uredništvu »Zvona«. Dasi je bila kritika malo trpka, vendar ga ni oplašilo, da bi nadalje ne pesnil. Radi izpopolnitve je posetil pok. Cimpermana. S tem sta postala dobra prijatelja. Pesnik je spoznal v Ganglu talent, postal mu je naklonjen in marsikatera drobna pesmica — odsev njegove nežne lirike, je zagledala beli dan v »Zvonu«.

Ganglova zasluga je bila, da se je vršila v l. 1892. prva abiturient-ska veselica pripravnikov cele Slovenije. Za to veselico je zložil kantato, ki jo je uglasbil pok. Nedved — spesnil je tudi »Sina« — ki so ga igrali učiteljski. Ta »Sin« je bil enminiatura njegove znane drame. Tiska njegov prvi »Sin« ni ugledal, vsaj meni ni znano. S prvo veselico, ki so jo priredili učiteljski Slovenije na Ganglovo inicijativo, pa je stopil Gangl med prve organizatorje slov. učiteljstva. S tem je dal mogočen impulz nadaljni učit. organizaciji. Starejše učiteljstvo, tedanji voditelj, so takoj spoznali, da je stopil na pozorišče nov, mnogoobetajoč stanovski tovariš, upoštevali so ga, in ga pustili, da se je razvil v velikega Gangla — organizatorja, bojvnika za učiteljske pravice in stanovske svobščine.

Mnogo je pripomogel k njegovim uspehom prirojen dar govora, lepa dikcija, prijeten glas in vzvišenost njegove fraziologije. — Nešteto krat je govoril ob raznih sestankih učiteljskihnikov. Če so bile misli in razpoloženja posameznikov še tako nasprotna, znal je ubrati svoj govor tako prikladno in prepričevalno, da se mu je vse uklonilo. **Fran Škulj.**

Dobra vzgoja je hčeri najboljša dota. E. G.

Pred 25. leti.

Bilo je takrat, ko smo še hlače trgali na klopih ljubljanskega učiteljskega in ko je bil Engelbert Gangl še učitelj suplent na I. mestni deški šoli v Ljubljani.

Po naših žilah je plala takrat vroča in neugnana mladostna kri, naša srca so bila mehka in dovzetna ne samo za vse

slabo, ampak tudi za vse dobro in lepo: naše sanjave duše so objemale cel svet z ljubeznijo in pričakovale raj, ki ga prinese bodočnost našemu narodu, človeštvu in pa seveda tudi nam samim. Na svet in življenje smo gledali s tistim pogledom, kakor je gledala nanj neizkušena in se ne prevarana mladina v predvojni dobi. Vse je bilo mehko in toplo, kakor so bila mehka in topla naša čustva. V nas samih je bilo nagromadene toliko energije in trdne volje, da bi se bili upali brez pomislekov vreti zemljo iz tečajev, ako bi se bilo zdelo potrebno in utrgali najsvetlejšo zvezdo z neba.

Ker smo pa bili kljub sanjivosti tudi realisti in smo se zavedali, da je treba za uresničenje smelili idej tudi resnega dela, zato smo tudi delali. Zbrali smo se v literarni krožek in se shajali večkrat na teden pri svojem tovarišu Lampretu, ki je stanoval visoko pod gradom. Tam smo debatirali o vseh dnevnih vprašanjih: gospodarskih, kulturnih, stanovskih itd. Vadili smo se v govorništvo, petju in celo ruščini in francoščini smo se učili. Izdajali smo svoj — seveda pisan — list »Zarja«, ki je prinašal naše prevence in ga je urejal in pisal tovariš Zmagoslav, nadarjen dečko, katerega je prehitro pogoltnilo življenje in ugrabila smrt. Iz tega krožka je izšel ob naši maturi prvi almanah slovenskih in hrvaških učiteljskihnikov leta 1901. pod naslovom »Prvi listi«, katerega denarno breme je prevzela naša takratna »Zaveza« in nas rešila velike skrbi.

Toliko mimogrede. Tudi o tem je naš jubilar Gangl v zvezi, kakor bomo takoj videli.

Za sestanke pri tovarišu Lampretu je bil pretesen prostor, dasi nas ni bilo veliko število. Stikali smo za posebno sobo. Posrečilo se nam je dobiti pripravno sobico, docela separirano, na nekdanji Martinovi cesti, kjer je bila gostilna Caks. Eh, lepi so bili tisti časi, lepi zlasti zimski večeri! Zunaj je naletaval sneg, pihala burja, pritiskal mrz, mi smo pa sedeli v toplo zakurjeni sobici, prebirali časopise, literarne revije, svojo »Zarjo«, debatirali, čitali knjige in sanjariji ter stavili zlate gradove v oblake. Naše duše so plamtele...

In nekega večera je prišel med nas Engelbert Gangl. Ne morete si misliti, kakšen praznik je bil to za nas! On, ugleden učitelj, že priznan pesnik in pisatelj, pa je prišel k nam, v naše svetišče!

Danes se ne spominjam več, kako sem pozdravil v imenu krožka visokega gosta. Toliko vem, da smo bili zbrani vsi — menda nas je bilo sedmorica — in da smo vsi čutili nenavaden dogodek, dasi smo bili naj že pripravljene. Tovariš Zmagoslav je namreč stanoval v isti hiši in celo pri isti družini na Turjaškem trgu, kakor Gangl. Večkrat mu je pokazal »Zarjo« in on je obljubil, da nas obišče. In tako nas je obiskal, pogledal to in ono, z nami kramljal o vseh mogočih vprašanjih, nas opozarjal dobrohotno na posamezne napake, bodril in podžigal k nadaljnjemu delu. Mudil se je med nami skoro celo uro, potem pa je po kratkem nagovoru odšel z zagotovilom, da nas še večkrat obišče.

Kolikokrat nas je še pozneje Gangl obiskal, se več ne spominjam. Toliko pa vem, da je bil z nami po tovarišu Zmagoslavu vedno v stikih in da je čital skoro vsako številko »Zarje«.

Čemu navajam ta spomin, katerega je morda že zabrisal čas pri Ganglu samem?

Zato, ker se vidi, da je imel Gangl velik posreden in neposreden vpliv na učiteljski naraščaj in da se je že takrat zavedal velike in važne naloge, ki jo hna učiteljsko do svojega naraščaja. Kljub vsej svoji neizmerni zaposlenosti in delavnosti na organizatoričnem in literarnem polju je iskal stikov z učiteljskimi, jih našel in tudi gojil.

Bil je tudi v tem oziru vzgled učitelja, že iz vsega početka cel mož-učitelj.

Anton Hren.

Prevelika strogost vzgaja lažnjivost, potuhnenost in hinavščino.

E. G.

Gangl — govornik.

»Gangl govori!« »Kaj — Gangl govori? Potem pa le brz v dvorano!«

In takoj so pohiteli v dvorano naših zborovanih vselej tudi tisti, ki sicer niso imeli one vztrajnosti, da bi prisostvovali vsem točkam dnevnega reda.

»Ah, kako rada bi slišala enkrat Gangla, o katerem govore, da tako ne-

beško govori.« — mi je izrazila nešteto-krat ta ali ona mladih naših kolegij. »Gospodična, pridite na naše zborovanje, in navžili se boste njegovega govora!« »Pridem — gotovo pridem!«

In prišla je ta, prišla je ona in prišle so vse, ki so hotele spoznati Gangla kot govornika!

In nastopil je Gangl. V dvorani je hipno zašelestelo kakor v gozdu, ko zapise vetrič, v trenutku pa tudi že utihnilo, vseh oči so se uprle v tajnem pričakovanju v — Gangla!

Gangl pa — slok in vitek in lep s svojo temno brado in temnimi lasmi — uprl je svoje žive oči po zborovalcih in...

»Tovariši, tovarišice!« je pričel — polahno in mirno s svojim zvonkim glasom in govoril o naših dolžnostih, idealih in o naši disciplini. Kakor bron je zvenel njegov sonorni glas, iz prsi njegovih pa je vrelo in vrelo tako gorko in vroče, da je ogrelo vsa naša srca in vse naše duše, da smo solznih oči prisekali: »Da, po Ganglovih besedah se hočemo ravnati!«

Vsebinska Ganglovih govorov na naših učiteljskih zborovanjih je bila vselej idealna. Edinstvo, bratstvo, sloga, dolžnosti učitelja do mladine, naroda, domovine — to je vrelo še in še iz njegovih ust! Vedno stari evangelij v novi in vedno krasnejši izdaji!

Mi pa smo Gangla poslušali vzhiceni duši, in ko je izzvenela zadnja beseda, nam nikdar predolgega govora, takrat je zagrmelo po dvorani od čezmernega navdušenja in ploskanja in vzklikov ni in ni hotelo biti konca!

Da, Gangla je obdarila narava z izrednimi darovi govorništva in silovita je moč njegove besede in čudovit je zaklad njegovega govora! Nikdar izčrpan, nikdar banalen!

Ste bili kdaj navzoči, da je Ganglu zmanjkalo niti njegovega govora? Nikdar nisem čul, da bi bil on zašel sploh v najmanjšo zadrego.

Da, Gangl je govornik, na katerega moramo biti in smo ponosni in kakršnih ne poznam kmalu v drugih stanovih. Zato pa si ga izposojajo tudi ob vseh slavnostnih prilikah, čeprav niso z učiteljsko stvarjo prav nič v zvezi!

Dal Bog, da ne umolkne prezgodaj Ganglova beseda, temveč da bodri njegov glas še dolgo dolgo let vsa učiteljska srca za ideje, ki jih je njegova duša tako kipeče polnila!

Fran Črnagoj.

V šoli, kjer vlada ljubezen, vlada spoštovanje.

E. G.

Trnjeva pot.

Streliški jarki, zapor, pregnanstva itd., vse to so bila sredstva, ki so se jih ob svetovni vojni posluževali razni »mogoči in maščevalci«, da se iznebe neljubih jim oseb.

Pravice in resnice niso poznali, pač pa škodoželjnost, krivico in maščevanje.

In v tako knjigo maščevanja in preganjanja je bilo začrtano tudi ime Eng. Gangla, državnega vadniškega učitelja in takratnega deželnega poslanca v Idriji.

Komaj je zapustil prag vojaške bolnice kot trajen invalid ter slekel vojaško sukno, že so mu potisnili v roko potno palico in — hajd v »pregnanstvo«. Ukinili so njegovo stalno službeno mesto v Idriji. Peščica sovražnikov je spletkarila proti njemu ter dosegla, da je učna uprava Gangla brez vsakega povišanja in ne da bi mu mogla dokazati najmanjšo krivdo, pognala iz njegove ožje rojstne dežele — v Primorje.

Bilo je ravno proti koncu meseca marca leta 1917., ko dobi namestništvo v Trstu z Dunaja brzjavni nalog, naj na mestu iz Idrije odnosno Kranjske odslovljenega vadniškega učitelja in dež. poslanca v Istri, na Proseku ali kjerkoli sploh v svojem področju.

Slučajno pa je bilo radi vpoklica k vojakom izpraznjeno učno mesto na državni pripravnici za srednje šole v Trstu in tržaška šolska oblast ga je pridrla na to mesto.

A njegova trnjeva pot s tem ni bila končana, še so ga zalezovali pregnanjci, čeprav Primorje ni bilo torišče za to.

Nismo čitali zaman na njegovem obrazu skrbi in otožnosti, ko smo mu stisnili v pozdrav tovariško roko.

V Idriji stanovanje, v Ljubljani ljubljena družinica, a on ločen od vseh v njemu tujem kraju — v Trstu. Koga ne bi tak položaj duševno potil in gmotno ne uničeval!

Le nekaj dogodov na tej njegovi trnjevi poti!

Ko srečam nekega dne deželnega nadzornika Fr. Matejčiča, mi veselo omeni: »No, predvčerajnjem se mi je predstavil »nevarni Gangl«. Po opisu prejetega poročila bi moral biti to »grozen človek«, a je najblajše človeče. Naročite mu, naj se predstavi tudi v namestništvu predsedstvu, da bodo spoznali tega »groznega človeka!«

Že v prvih tednih njegovega službovanja dobim nekega dne poziv, naj se zglasim v imenu šolskega vodstva na policiji o važni zadevi: Pridem k policijskemu nadsvetniku Ostiju, ki položi na mizo spis ter me opozori na zanesljivo uradno izpoved, in sicer: Zakaj deželni poslanec in vadniški učitelj Gangl ni v vojaški službi? Kdo ga je namestil v pripravnico v Trstu? Ali večkrat odpotuje iz Trsta itd.? Ko mu pa pojasnim vso zadevo, reče pomenljivo: Allora anche una vittima! (Tedaj tudi ena žrtev!)

Radovednost me je gnala, kaj je moralo biti. Od svojega znanca, policijskega nadkomisarja dr. Meže poizvem pozneje, da se je za te informacije obrnil na tržaško policijo kranjski deželni odbor. V kak namen, si lahko napravi sodbo sleherni.

Kmalu nato se je Gangl napotil v Idrijo, da uredi zadevo stanovanja, ki ga je po sporočilu imelo zasesti vojaštvo. V Idriji se je sestal z nekaterimi svojimi ožjimi prijatelji, in kot deželni poslanec tudi z nekaterimi volilci, ki so se obrnili nanj z raznimi prošnjami.

In glej! Ni minil niti teden dni po njegovi vrnitvi v Trst, že je priromala na namestniškega svetnika dr. Fabrizzija obsežna ovadba o nevarni politični akciji in jugoslovanskih hujskarijah Gangla v Idriji. Toda ovadba ni imela niti najmanjšega uspeha, ker sta imela šolska oblast in namestništvo v Trstu o Ganglu povsem nasprotno mnenje in drugačno sodbo.

Omenjam še, da se je nekoč zglasila pri šolski oblasti odnosno pri namestništvu neka »tuja deputacija«, ki pa je bila enostavno odslovljena in je tudi namestniški dvorni svetnik dr. E. G. ni hotel o zadevi Gangla sprejeti.

Še zadnji poizkus! Prišel je zopet vojaški nabor. V veliko začudenje vseh je moral na nabor tudi Gangl, čeprav popolni invalid, ki je prejemal celo invalidni prispevek. Predstojnik tržaškega magistratnega oddelka za vojaške nabore J. Wielgosz, povprašan po vzroku, se je izrazil, da je to poseben poziv naborne komisije. Načeloval je tej komisiji neki podpolkovnik iz Ljubljane. Prišel je dan nabora. Gangl je bil navzlic dokazu popolne invalidnosti potrjen, in sicer to pot: »k mornarici« s pristavkom, naj bo vsak čas pripravljen za odhod v Pulj. Toda šolska oblast se je takoj brzjavno obrnila potom tržaškega namestništva na vojno ministristvo in Gangl je bil vpoklica oproščen.

Po tem zadnjem ponesrečenem poizkusu so pregnanjci utihnil, saj so se jim izjalovili vsi naklepi in vse spletke, ki so ž njimi hoteli uničiti Gangla duševno, gmotno in celo telesno. Razbili so se v njih sramoto liki peneči val ob trdi skali morskih bregov.

Gangl se je v nedosegljivi ljubezni posvetil tudi tu z vso vnemo, z vsem sicer svojemu poklicu in delu za napredek šolstva in mladine.

Vzljubila ga je izročena mu mladina. A ne le mladina, tudi tovariši so našli v njem odkritosrčnega, zvestega sotovariša in vsak znanec najboljšega prijatelja. Postal je v kratkem med tržaškimi Slovenci in po okolici ljubljencev naroda. Da, celo tovariši tuje narodnosti so ga visoko cenili in spoštovali ter se preko slovenskih tovarišev obračali do njega o raznih šolskih zadevah za nasvete.

Še mala črtica. V šoli smo bili. Nad Trstom so krožila tuja letala in metala bombe, z vso besnostjo so bobneli topovi na nje, da se je vse stresalo in so žvenketali drobci razstrelkov po strehah in ulicah. Takrat si rekel: »Ali čuješ, prijatelj, kako tuli oni velikan nad Sv. Ivanom. (Bil je to največji obrambni top.)

Nič se ne bojmo! Veruj mi, še bomo veseli in to v svobodni, jugoslovanski domovini!« Tvoja slutnja. Tvoje proroške besede so se uresničile! V svobodni jugoslovanski domovini praznuješ svoj 50. rojstni dan in gotovo pride čas, ko boš obhajal spomin rojstnega dne še v močnejši in mogočnejši domovini, ko bodo združeni z nami vsi sedaj zasluženi bratje in sestre severa in juga. Kakor ti nekoč v pregnanstvu, tako čakajo i oni v suženjstvu dneva svobode in — na zmago pravice.

Miroslav Pretner.

Spoštovanje je temelj učiteljevemu ugledu.

E. G.

Životopis.

Engelbert Gangl je bil rojen 12. novembra 1873 v Metliki.

Solal se je najprej v rojstnem kraju, potem je obiskoval gimnazijo v Novem mestu in nato v letih 1888.—1892. državno učiteljsko v Ljubljani, kjer je napravil 14. julija 1892 zrelostni in 12. novembra 1894. leta usposobljenostni izpit. V septembru leta 1900. je odšel na Dunaj na pedagogij, ki ga je absolviral z julijem 1902. leta.

Prvo službeno mesto je nastopil 7. oktobra 1892 v Budanjah, od tam je bil 29. avgusta 1893 imenovan za pomožnega učitelja na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani, kjer je postal z decembrom 1895. leta definitiven. V septembru leta 1902. je bil dodeljen I. mestni dekliški šoli v Ljubljani, a že z julijem 1903 je bil imenovan na pripravjalnico na realki v Idriji, ki je bila tedaj še komunalna, a kmalu na to podržavljena. S tem je postal Gangl državni vadniški učitelj.

Postal je častni član bivšega Slovenskega dež. učiteljskega društva, leta 1905. pa prvi član Hrvatskega Pedagoškega Književnega Zbora v Zagrebu, in 1907. prvi član »Zem. Ustf. Spol. Jednot Učit. v Kral. Českem.«

Leta 1908. je bil izvoljen za deželne- ga poslanca za Idrijo.

Ob izbruhu svetovne vojne, l. 1914., je bil takoj vpoklican in poslan na italijansko mejo, kjer je ponesrečil in bil — kot prvi ranjenec — oproščen vojne službe do leta 1917., ko si ga je z avstrijsko soldatesko zvezana politična strast nasprotnikov hotela drugič izbrati za svoj žrtev. Tedaj je bil pri vojakih štiri mesece.

Da bi mu uničila tedaj vladajoča klerikalna stranka na Kranjskem deželnozbornski mandat, je izposlovala na Dunaju ukinitvev idrijske pripravnice in Ganglovo službeno premostitev na pripravnico na Proseku. Tu pa ni nastopil službe, ker je bil takoj pridrljen državni pripravnici v Trstu (marca 1917.).

V Trstu je ostal do prevrata 1918., ko se je zaradi poslov pri »Učiteljskem Tovarišu« in organizaciji odpeljal v Ljubljano.

Leta 1919. je bil imenovan višjim šolskim nadzornikom. Leta 1920. je bil za delovanje na književnem in prosvetnem polju odlikovan z redom Sv. Save IV. reda in leta 1921. je dosegel stopnjo dvornega svetnika.

I. D.

Šola je kovačnica krepkih značajev.

E. G.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Strukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živali, obranite pred tem vsaj deco! Otroci naj pijejo le »ŽIKO«!

Priporočamo tvrdko

Josip Petelinc

Ljubljana,

Sv. Petra nasip 7.

Cene zmerne!

Postrežba točna!

Najboljši šivalni stroji »GRITZNER« v vseh opreman in sistemih, olje, igle, posamezni deli za šivalne stroje in kolesa, pnevmatika. Galanterije, modno blago, čipke, vezene, gumbi, bombaži, I. M. C. prejšica, pletenine, milo, jedilno orodje: alpaka, aluminium, palice in sploh vse potrebščine za šivilje, krojače črevljarje in sedlarje na malo in veliko. (Za šole znižane cene).